

Avsnitt 3

Stockholmsregionens ekonomiska geografi

(00:00:09 Cecilia)

Hej och välkomna till podden framtidens stockholmsregion. Det här är en podd som kommer ut under tiden som en ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen håller på att arbetas fram. Podden lyfter olika perspektiv som är viktiga för stockholmsregionens framtida utveckling och ska förhoppningsvis ge en djupare förståelse för de utmaningar vi har att möta. Det är fyra avsnitt, omkring 20 minuter långa. Vi pratar om stockholmsregionens ekonomiska geografi, skillnader i livsvillkor, samverkan och cirkulär planering och byggande. Och vi hoppas att podden ska bidra till samtal om stockholmsregionens utveckling.

Och i detta avsnitt ska vi prata om hur en plats, en region och ett land förändras med ekonomisk utveckling. Det som kallas ekonomisk geografi och med oss har vi Martin Andersson, professor i industriell ekonomi på Blekinge tekniska högskola och på entreprenörskapsforum i Stockholm. Välkommen!

Och så har vi Lena Sellgren som är chefsekonom och analyschef på Business Sweden. Välkommen du också.

Ja Stockholm är en stark tillväxtmotor för Sverige. Nästan 1/3 av Sveriges BNP skapas här, 1/4 av befolkningen finns här. Många branscher blomstrar, det finns en stark och kreativ kultursektor och besöksnäring och det är också Nordens finansiella centrum och dessutom efter London och Paris är det Stockholm som har flest globala företag som har satt upp sina huvudkontor här. Om vi börjar med ställningen som Nordens finansiella centrum. Finns det tillräckligt med riskkapital, internationellt, för investeringar i Stockholmsregionen? Vad säger ni?

(00:02:01 Lena)

Jag kan börja här. Skulle nog säga att svaret är ja. Vi har väl fungerande kapitalmarknad i Sverige och vi har ju traditionell kapitalförvaltning, pensionsfonder som investerar mycket, men sen även det icke traditionella. Som är riskkapital där vi har private Equity, eventure Capital och där skulle jag säga att det finns en riktig tillgång. Sen finns det ju en aspekt som är viktig i det här sammanhanget och det är ju långsiktigheten när vi tittar på riskkapital så har ju det en fix tidshorisont och kanske då möjligen kan saknas en långsiktighet i att få in kapital i kritiskt skede när företagen så väl behöver det för att det tar tid innan företagen kommer upp i volymer och blir lönsamma. Där kanske man möjligen skulle behöva se över och se, finns det en liten lucka där och kanske att det kunde behövas ett statligt stöttande in.

(00:03:05 Cecilia)

Så du vill skicka bollen till regeringen?

(00:03:07 Lena)

Ja, det tycker jag. Man bör titta vidare på det här.

(00:03:12 Cecilia)

Kan du säga någonting mer om tillväxten och storleken och kraftfullheten i Stockholmsregionen? Som den är nu, ge oss några bra nyckeltal.

(00:03:21 Lena)

Ja, absolut, det är ju så att har man bara Stockholmsregionen så är det ju en stor del av vår BNP. Det kanske är ungefär 1/3, tar vi hela mälardalsregionen så är det väl ungefär hälften av vårt värde som skapas här så det är ju en viktig tillväxtmotor för hela Sverige.

(00:03:43 Cecilia)

Den starkaste tillväxtbranschen de senaste 10 åren har varit tech. Kan du säga någonting om exakt hur starkt det har varit?

(00:03:54 Martin)

Ja, det man kan säga är att techbranschen har vuxit väldigt starkt, oavsett vilka indikator man tittar på. Vi ser att det framförallt är kunskapsintensiva tjänster, ofta den typen av företag som levererar tjänster till andra företag, som är bland de mest produktiva i Stockholmsregionen. Det är också de som svarar för den starkare sysselsättningstillväxten. Det är där man har höga löner och det är också där som efterfrågan på väldigt kunskapsintensiv arbetskraft finns.

(00:04:21 Cecilia)

Och vad är det för typ av tjänster de levererar?

(00:04:24 Martin)

Ja, det är ju allt från datatjänster, olika former av mjukvaruutvecklingstjänster, men kärnan är egentligen att det är en typ av tjänster som man säljer till andra företag och som också kan exporteras. Och jag skulle nästan kunna säga att man kan säga så här, att traditionellt sett så brukar man säga att tillverkningsindustri har varit en form av barsektor som driver tillväxten i resten av ekonomin, i Sverige och generellt som helhet. Det vi kan se för Stockholm är att den rollen axlar som mer i stor utsträckning av tjänstefektorn, så det är inte så att tjänstesektorn växer som resultat utan det är liksom en form av barsektor som har en egen export. Och det ska man också veta att Stockholmsregionen är ju väldigt intensiv i just tjänsteexport. Jag tror man svarar för ungefär hälften av Sveriges totala tjänsteexport.

(00:05:12 Cecilia)

I teknikbranschen så dominerar ju USA och Kina har vi ju alltid hört. Men är Stockholm bäst i Europa?

(00:05:35 Lena)

Stockholm ligger verkligen i topp och i framkant i Europa och är väldigt attraktivt av det skälet också när vi ser investeringar som kommer in till Sverige sedan kan man ju fundera här på när det gäller, hur ligger man till här eller ska man ta mer position så är det väl både Stockholm och hela Europa egentligen som man kan fundera på. Klart vi måste investera i de här möjliggörande teknikerna inkluderat AI naturligtvis. Men frågan är vad målet är här, kanske att det är så att det viktiga är att vi investerar i detta, förstår det här, men också skapar värde och nytta av de här möjliggörande teknikerna. Det är nog väl så viktigt för framtiden.

(00:06:11 Cecilia)

Stockholmsregionen har flest unicoms per capita i världen efter Silicon Valley. Vi ska prata om det lite grann, för det första vad är en unicorn?

(00:06:23 Lena)

Ja en unicorn är ju då definierat som ett snabbväxande företag, en startup som har en omsättning på en miljard US dollar eller mer.

(Cecilia)

Som man arbetar upp på kort tid.

(00:06:42 Martin)

Ja ett ungt företag.

00:06:46 Cecilia)

Kan Sverige få flest unicorns i hela världen, kan vi slå sig Silicon Valley?

(00:06:51 Martin)

Det skulle man kunna göra så länge vi räknar per capita. Jag vill gärna skicka in att det är ett intressant mål i sig, men en viktig fråga som jag tycker man ska ställa sig i diskussion om unicorns, det är ju att unicorns självklart är betydelsefulla, de svarar för mycket export, de skapar väldigt mycket det man kallar för buss kring en stad. Så har man mycket unikorn så tenderar det att ta till sig annan verksamhet, liksom riskkapitalister är nyfikna utländskt kapital blir nyfikna på den här regionen. Vad finns det för idéer och så vidare? En relevant fråga tycker jag för en stad som Stockholm som har så mycket unicorns. Det är ju också att ställa frågan, kommer unicorns att bli samma typ av draglok för hela ekonomin som historiskt sett de svenska storbolag har haft, som Volvo och Scania, Eriksson och så vidare. Det är en fråga som är relevant och som vi faktiskt

inte ber så mycket om. Som jag tycker bör man bör tänka på i de här diskussionerna. För unicorn är intressant som fenomen. Det finns mycket som talar för att det är väldigt bra för ekonomin som helhet, men det finns vissa luckor i vår förståelse för detta.

(00:07:55 Cecilia)

Det finns också många huvudkontor i Stockholm som jag nämnde tidigare. På vilket sätt ger dom draghjälp till Stockholmsregionen?

(00:08:04 Lena)

Ja, men den är intressant, vi lyfter ju ofta det att just huvudkontor är viktigt och det är klart att om det innebär att man också lägger mycket forskning, utveckling och så vidare så är ju det en attraktionskraft naturligtvis, men däremot så kan ju fundera på: är det detta som är det viktiga? Ja tittar man på internationella investerare så tittar man ju också ofta in på områden som tjänstesektorn som vi har varit inne på där ganska mycket med finansiella tjänster och även annat och inom detaljhandel och så vidare och det här är ju många gånger företag som då har förlagt sina huvudkontor in i huvudstaden så att då blir ju det en attraktionskraft och det tror jag Sverige är ju en, från ett internationellt perspektiv, en liten öppen ekonomi vi ligger ganska långt borta. Vet du att du har skrivit och tänkt mycket kring det här Martin, med då behöver man ju se till att man har en attraktionskraft och att man sätter något av värde på kartan helt enkelt. Sen är ju hela Sverige viktigt, vi har mycket underleverantörer så det är ju inte enbart.

(00:09:19 Cecilia)

Vad är förklaringen de själva brukar ge, till att de etablerar sina huvudkontor här?

(00:09:22 Lena)

Ja, just det. Vi har ju det i uppdrag på business Sweden också att attrahera investeringar in till Sverige. Ja, men det är ju marknad och kunder. Det är det absolut viktigaste. Men de nämner ju också faktorer som livskvalitet, personlig säkerhet. Det kanske man idag funderar lite på, är det verkligen så? Men vi gjorde en undersökning 2023 senast, men gjorde en även 2018 och där står vi väldigt starkt i detta. Den frågan kan naturligtvis diskuteras och där har vi en del att göra i Sverige.

(00:09:57 Martin)

Jag ville bara skjuta in där också att det låter kanske som en trivial sak, men det är värt att lyfta fram och det är att mycket talar för att det finns ett värde i sig av att locka hit huvudkontor därför att det faktum att redan finns huvudkontor, allt annat beaktat, så tyder mycket på att förekomsten av huvudkontoret tenderar att dra till sig fler huvudkontor. Det vill säga man brukar säga att det finns ett stigberoende. Det behöver inte vara så att näringslivet tänker att vi lägger där för att alla andra är där, men det

skickar ett signalelement. Och det finns de här klustringsmekanismerna att OK, men då finns det kompetens. Det finns tillgång tillresurser.

(00:10:34 Cecilia)

Resurser ju fler vi har, desto fler får vi?

(00:10:38 Martin)

Det finns en sån mekanism ja.

(00:10:40 Lena)

Och där kan man ju också se i multinationella företag, en parameter som man ofta tittar på när man ser till regioner som presterar bättre än andra har man en större andel multinationella företag, ett mått på då grad av internationalisering så har man också en högre produktivitet så det finns en kunskapsspillover och annat så i det avseendet tror jag också att det är viktigt.

(00:11:01 Cecilia)

Vi ska prata om talanger och kompetens. Hur är i nuläget? Hur är det med kompetensförsörjningen i Stockholmsregionen idag?

(00:11:10 Lena)

Jättesvårt.

(00:11:12 Martin)

Det som på alla andra ställen, kompetensförsörjningsfrågan är stor. Nästan överallt skulle jag säga ja.

(00:11:16 Lena)

Och globalt.

(00:11:20 Cecilia)

Men då, Stockholm, vi har nästan 25 högskolor och universitet här och ytterligare fler inom räckhåll. Har vi fel utbildningar här?

(00:11:33 Martin)

Ja alltså den frågan är svår att svara på, men jag skulle vilja säga så här, kompetensfrågan är - ofta så talar vi om det som ett kvantitativt problem. Vi behöver ha fler ingenjörer, till exempel. Men väldigt mycket talar för, den utsökningar som jag själv har varit med och gjort till exempel om behovet av mjukvaruutvecklingsingenjörer, pekar på att när det väl kommer till rekryteringsbeslut så är det ofta kvalitativa saker som spelar roll, det vill säga, vad har man för erfarenheter? Vad har du för personlighet

eller för personlighetstag? Näringslivet lyfter ofta fram saker som problemlösningsförmåga, att vara som självledande, inre drivkraft och så. Det här är inte inte lätta saker för utbildningssystemet att hantera. Men det belyser en viktig sak, nämligen att kompetensförsörjningsproblematiken är inte bara kvantitativ utan också kvalitativ. Och det är det som gör den väldigt svår.

(00:12:21 Cecilia)

Då handlar det om andra saker än formella utbildning också?

(00:12:24 Martin)

Ja och inte bara antalet utbildade, exakt.

(00:12:28 Lena)

Och för att lägga till där vi, vi har ju nu en stämstrategi i Sverige, Science Technology Engineering och mathematics, blev det rätt va? Ja och medicin också. Och det är ju bra. Men jag håller med här vad Martin säger, och vad vi också hör från många företag, det är ju att det är ju en hygienfaktor att ha en formell akademisk utbildning i botten, men sen måste man ju idag, i den både digitala gröna omställning vi står inför, också kunna tänka större, holistiskt, och du måste kunna ställa dig kanske tio eller ännu fler år fram i tiden för att förstå vad gör vi idag. Och i vissa frågor vi har på agendan, då är det ju betydligt längre tidsperspektiv vi pratar om och det tror jag är en utmaning.

Får jag lägga in en sak till som jag tror Sverige ska göra? Singapore har ju nu fattat beslut om att man ska investera i kunskapsuppbyggnad och AI kompetens, och utbilda alla som är 40 eller äldre.

(00:13:33 Cecilia)

Det var någonting som det är en satsning som också regeringen kan få titta på.

(00:13:37 Lena)

Vi hade ju hem-PC en gång i tiden? Det här kanske är nästa.

(00:13:40 Cecilia)

Ja, hur många individer är det som kommer rekryteras utomlands ifrån till arbeten i Stockholm varje år ungefär?

(00:13:33 Lena)

Vi har faktiskt inte, i alla fall inte jag och min organisation. Den uppgiften, de kommer och går, men vi har ju många stora multinationella företag som finns i Stockholm. Ericsson med flera som attraherar väldigt, väldigt mycket utländsk kompetens.

(00:14:11 Cecilia)

Pratar vi tusentals?

(00:14:14 Lena)

Ja, absolut.

(00:14:16 Cecilia)

Vad gör man då strategiskt som ni kan se för att de ska stamma i många år? Ofta har de välutbildade partners med sig, till exempel moderna tvåkarriär familjer, båda jobbar. Då kan barnen få en förankring också.

(00:14:31 Martin)

Du menar var man gör på politiskt håll, eller?

(00:14:33 Cecilia)

Nej, vad gör på kanske företagen kanske olika sätt att underlätta rekryteringen när den väl har landat i Sverige?

(00:14:42 Martin)

Ja, det finns många olika sätt att hantera det på. Det ena är ju det man ser i många regioner, är ju att näringslivet själv är en aktiv part i att bilda nätverk för att underlätta medföljandeproblematiken, det är en sak, från offentligt håll så satsar man bästa på till exempel goda internationella skolor, inte minst internationellt backeloria som finns på många olika ställen. En annan sak är att man i Sverige till exempel jobbar med expertskatten.

(00:15:07 Lena)

Jättebra.

(00:15:07 Martin)

Ja så att det finns ju, det här är ju en problematik som är relevant på många olika nivåer och involverar så väl stat som kommun som region som näringslivet själva.

(00:15:18 Cecilia)

Expertskatten vad är det?

(00:15:20 Lena)

Ja, den är ju för de som kommer från utlandet och arbetar i Sverige så ska det ju underlätta. Jag kan inte detaljerna Jag tänkte nästan skicka till dig Martin. Danmark har ju mer generösa experts som det kallas då, regler det handlar ju om en viss period och lättnader i beskattning, en förmånlig hantering av nyckelpersoner. Det är viktigt i det här sammanhanget, men där tror jag vi också skulle kunna jobba och titta på mer. Sen ska

jag skicka in här att det som är förmånligt att komma som familj eller medföljande till Sverige, Ja särskilt om du har barn då, har vi en väl utbyggd och väl fungerande barnomsorg så att här finns ju möjligheter på ett annat sätt än i kanske många andra länder.

(00:16:08 Cecilia)

Det här är en kompetensinvandring som vi helt klart behöver. I hur stor utsträckning kan vi möta kompetensbehovet genom att inkludera de som idag inte jobbar?

(00:16:21 Martin)

Ja, det, det är en jättestor fråga. Det finns ju olika sätt att göra det på. Det ena är givetvis via utbildningssystemet, skapa utbildningar vidareutbildning, inte minst i svenska språket. Även utbildning i engelska kan i så fall behövas.

Ja, men nu tappade jag bort mig bara för det.

(00:16:45 Cecilia)

Vi pratar om hur vi ska inkludera dom ganska många som finns i Stockholm som inte är i arbetslivet idag

(00:16:54 Martin)

Ja, men då ska jag säga, det handlar ju om kombination av olika åtgärder. Det ena handlar ju om att om insatser riktade mot individer, att stärka deras humankapital, utbildning, språkkunskaper och så vidare. Men det handlar också om möjlighet att liksom se till hela näringslivet. Det är klart att om man kommer till Sverige och eller befinner sig i en situation där man har varit arbetslöshet kanske under längre tid, saknar en utbildning och så vidare så kanske det inte är så realistiskt att man kan ta det där toppjobbet på Spotify eller Klarna eller vad det kan vara, utan då måste man ju se till att skapa förutsättningar för hela näringslivet och där är det också viktigt att tänka på att en av de viktiga ekonomiska effekterna av att ha ett kunskapsintensivt näringsliv lokalt, som Stockholm har är att det skapar grogrund för det man säger olika typer av kringtjänster, restauranger, serviceverksamhet. Och där måste man ju jobba med att försöka få den potentialen att realiseras. Det handlar om att värna ett gott företagsklimat, det ska bara enkelt att starta en butik, det ska vara enkelt att starta en restaurang till exempel så att det finns inget enskilt Alexanderhugg för den här problematiken. Man måste jobba på olika fronter samtidigt. Rusta individerna, skapa förutsättningar, gör det enkelt att bli företag, gör det enkelt att starta butiker och så vidare. Det skulle jag säga är det bästa man kan göra.

(00:18:13 Cecilia)

Och återigen vem är det som har detta i sin hand, du säger i och för sig, det finns inte ett Alexanderhugg men?

(00:18:19 Martin)

Nej det återspeglar också det att det är klart att, en kommun eller en regionorganisation har ju inte rådighet över många av de politikområden som är relevanta här, men vissa saker har ju en kommun direkt rådighet över. Det är ju till exempel uträkningstillstånd, hur snabbt man hanterar etableringstillstånd och såna här saker, utbildningsfrågor delvis har kommunen den i sin hand, men det gäller att jobba dels lokalt med de frågor man har rådighet över och samtidigt lobba mot nationellt politikknivå, för att få gehör för de för de åtgärderna man tycker sig se behöva för att kunna ta hand om de här problemen som finns på lokal nivå.

(00:19:00 Lena)

jag håller med, men det är ju jätteviktigt i sammanhanget också med att vi har allt fler unga och äldre, så färre i arbetsför ålder. Sen ligger ju Stockholmsregionen bättre till än alla andra regionen när det gäller just åldersfördelning, den demografiska utvecklingen, Stockholm har ju lite fördel. Men det betyder ju inte att man inte behöver jobba, men jag håller med helt, det är inte en enkel fråga, men det behöver jobbas aktivt. Men det här kommer att ta tid.

(00:19:28 Cecilia)

Vi ska prata om klimatmålen eller rättare sagt målet att göra Stockholm till en robust miljömässig smart och hållbar region. De senaste åren så är det ju i Sverige, framförallt de stora gröna industriomställningarna i norra Sverige som har varit tal om, mycket resurser och mycket kapital, inte minst både privat kapital och EU-finansiering har gått till det. Det har inte pratats så mycket om storstadsregioner och så där och stora satsningar. Vilka områden tycker ni är viktiga att utveckla som kan öka Stockholms attraktionskraft så att vi inte försvinner under Skellefteå och Kiruna och så där.

(00:20:12 Martin)

Jag skulle säga att det man ska komma ihåg är att Stockholmsregionen idag har ett starkt globalt renommé just för sitt hållbarhetsarbete. Både vad är det klimat och omställning, men även social hållbarhet. Jag tittade nyligen på ett antal globala index och där placeras i Stockholm i topp på väldigt många bitar. Framförallt så har med klimatarbete att göra. Det är det ena. Det andra är då, ja behövs det storskaliga industrisatsningar? Jag är inte så säker på det i Stockholmsregionen.

För att backa bandet lite så skulle jag börja med att säga så här: ekonomisk tillväxt som jag ser det handlar ju om, i första hand inte att vi gör mer av samma saker utan när ekonomin växer så växer produktiviteten, men den växer genom att vi innoverar, vi tar

fram nya produkter, nya tjänster. Det innebär att ekonomisk tillväxt driver en kvalitativ förändring av ekonomin. Och ofta, framförallt då för att utveckla ett land som Sverige så bidrar ekonomisk tillväxt till en kvalitativ förskjutning mot mer klimatsmart teknologi, mer resurseffektiva transporter till exempel. Så med det sagt, så skulle jag säga att den strukturomvandling som har skett i Stockholms näringsliv och som just pågår, bidrar till grön omställning, alltså det driver ren teknikutveckling och en omställning i sig självt.

(00:21:38 Lena)

Och jag håller med där för då kommer också digitaliseringen in och den blir ju en viktig nyckelfaktor också för hela gröna omställningen. Men man behöver tillgång till grön, ja helst billig då, energi och infrastrukturen är otroligt viktig. Vägar, transport och även när det gäller flyg och möjligheter att ta sig in med direktfligheter in till Stockholm. Så är det ju utbildning och det här med tjänstefieringen, för där är ju Stockholm i framkant och digital inre marknad i EU, så fick vi in EU parlamentsvalet också.

(00:22:15 Cecilia)

Just det, när du lyssnar på det här så kanske vi redan vet hur EU parlamentsvalet har gått. Det vet vi ju inte riktigt än just när vi sitter i den här studien. Bara en sista fråga till er om ni får svara med ett ord. Om ni kunde ta ett raskt hopp till Stockholm 2060. Vad hoppas ni finns i Stockholm som inte finns idag? Personen skulle önska mig en ny opera, till exempel.

(00:22:42 Lena)

Ett ord. Nu får ni klippa här sen jag hade en hel uppsats.

(00:22:46 Cecilia)

Ingen industri det vill de inte ha, inte så lämpligt i Stockholm.

(00:22:49 Martin)

Nja men. Ett ord.

(00:22:57 Lena)

När jag tänker på den här och hur gammal, 90 plus man får ju tänka hur gammal är jag då? Och så vad vill jag att det ska vara där, så att du sömnlöst i princip ska kunna röra dig runt i hela staden. Till fots. Jag tänker att du har bundit ihop i att nyttja, vatten, rekreation, natur att det finns, och jag tror på det här.

(00:23:31 Martin)

Då tänker jag kontra med två ord då säger jag inkluderande tillväxt. Och vad är det för någonting? Jo, det är en tillväxt som har förmått att lyfta hela befolkningen. De som

finns idag, de som om 40 år knappt har kommit till Stockholm också, det vill säga en tillväxt som lyfter hela befolkningen.

(00:23:52 Cecilia)

Stort tack Martin Andersson från Blekinge, tekniska högskola och Lena Sellgren från business Sweden.

(00:24:00 Martin & Lena)

Tack tack.

(00:24:03 Cecilia)

Podden framtidens stockholmsregion finns att lyssna på under tiden som utvecklingsplanen är ute på samråd. Det är alltså just nu möjligt att lämna synpunkter på hur Stockholmsregionen ska utvecklas framöver så tar chansen att göra det. Du kan också skicka med tankar och idéer om hur du eller din organisation kan bidra till stockholmsregionens utveckling. Gå in på www.regelstockholm.se/rufs2060 där finner du ett samrådsförslag, kartor och annan information om vår Stockholmsregion.